

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ ЯК ПРОВІДНИЙ ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ СУЧАСНОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті проаналізовано основні етапи роботи з інформаційними потоками, охарактеризовано сучасні маніпуляційні техніки, сформульовано підходи щодо добору інформації на уроках суспільної галузі.

Ключові слова: інформаційно-цифрова компетентність, комунікація, медіаосвіта, медіаграмотність.

Крючкова Е.А. Медиаграмотность как важный фактор становления современной личности.

В статье проанализированы основные этапы работы с информационными потоками, охарактеризованы современные техники манипуляции, сформулированы подходы к подбору информации на уроках истории.

Ключевые слова: информационно-цифровая компетентность, коммуникация, медиаобразование, медиаграмотность.

Kryuchkova E.A. Media literacy is an important factor in the formation of a modern personality.

The article analyzes the main stages of working with information flows, characterizes modern manipulation techniques, formulates approaches to the selection of information in history lessons.

Key words: digital information competence, communication, media education, media literacy.

Сучасний розвиток цивілізації характеризується прискореним прогресом технологій, що викликають закономірні зміни в житті людства і стосуються всіх сфер діяльності, зокрема й освітньої, яка водночас стає основою й передумовою розвитку суспільства, об'єднаного спільними цінностями й культурою. Світова спільнота ввійшла в нову епоху, коли ринок праці більше не потребує працівників, які вміють лише відтворювати попередній досвід людства. Нині зростає попит на фахівців з оригінальним мисленням, здатних до нестандартних рішень, таких, які вміють орієнтуватися в інформаційному просторі, працювати в динамічних умовах. Саме тому змінюються пріоритети у вимогах до змісту освіти та компетентностей працівників.

Формування майбутнього конкурентоспроможного працівника здійснюється на основі тісної взаємодії освітньої шкільної платформи (розробленої на основі Державного стандарту) та практичних життєвих навичок, розвинутих на основі сімейних цінностей, стандартів та пріоритетів різноманітних соціальних спільнот.

Концепція Нової української школи серед ключових компетентностей сучасного школяра визначає інформаційно-цифрову як одну із провідних і необхідних для адаптації в сучасному просторі, для власної самореалізації.

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене, а водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні. Інформаційна й медіа-грамотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, роботи з базами даних, навички безпеки в Інтернеті та кібербезпеці – основні складові компетентності.

Сучасна молода людина постійно стикається зі значними за обсягами інформаційними потоками, що являє собою сукупність інформації, яка переміщується в інформаційному просторі через канали комунікації.

Схема, представлена в методичному посібнику «Громадянська освіта. З Д Демократії: думаємо, дбаємо, діємо», яскраво демонструє основні канали комунікації (схема 1).

Схема 1. Канали комунікації

Навчити молоде покоління не просто сприймати, а критично оцінювати інформацію – завдання сучасного закладу освіти, зокрема предметів суспільно-гуманітарного циклу.

У вихідних положеннях Концепції впровадження медіаосвіти в Україні зазначено, що «...медіа потужно й суперечливо впливають на освіту молодого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання, стають засобом дистанційної і джерелом неформальної освіти. До цього додаються недосконалий захист дитини від медіаконтенту, що може шкодити її здоров'ю та розвитку, відсутність механізмів ефективної саморегуляції інформаційного ринку, які не допускали б недоброякісної медіапродукції, низькоморальних ідеологем та цінностей, інших соціально шкідливих інформаційних впливів...».

Проблемам медіаосвіти та медіаграмотності присвячено немало наукових досліджень. Серед них роботи М.Маклюєна, О.Федорова, Т.Ольхової, Т.Мяснікової, О.Новікової тощо. Великий внесок у теоретичні та практичні дослідження у сфері медіаосвіти та масових комунікацій внесли вчені Г.Почепцов, В.Іванов, Л.Найдьонова, Т.Онкович, К.Левківський, Н.Череповська та багато інших. Ряд авторів, серед яких М. Маклюєн, П.Слоттердайк та І.Челишева, досліджують процеси еволюції медіареальності, вплив медіа на громадську свідомість. Проте останнім часом з'явилися роботи (Х. Лау, Н. Гендіна), у яких аналізуються, на основі процесів інформатизації, нові підходи в освіті з точки зору інформаційної грамотності. Певна частина робіт присвячена й питанням маніпуляції інформацією (Л.Лігачова, С.Черненко, В.Іванов).

Серед способів маніпулювання інформацією О.Зима в статті «Узагальнення інформації щодо способів маніпулювання та захисту від маніпуляцій» виділяє наступні: спотворення інформації за допомогою неповної, односторонньої її подачі; фабрикування, видавання інспірованої інформації за реальну; редагування інформації, додавання власних домислів та коментарів; інтерпретування інформації у вигідному для маніпулятора світлі; приховування інформації; вибіркоче наведення фактів в залежності від позиції ЗМІ; супроводження матеріалу заголовком, невідповідним до змісту; опублікування правдивої інформації тоді, коли вона втратила свою актуальність; подання неточної цитати, виривання її із контексту, внаслідок чого змінюється зміст.

Саме тому завдання вчителя, який викладає суспільні предмети, не виступати в ролі «гейткіпера» (власника інформації), а навчити учнів критично оцінювати інформацію, самостійно добирати інформацію, використовувати різноманітні джерела інформації.

Що, на сьогодні, важливо для педагога суспільної галузі? Ретельно підбирати джерела інформації для роботи на уроці. Це передбачає дотримання певних правил: джерела повинні відтворювати позиції різних соціальних груп щодо певної проблемної ситуації, не мати однобокий характер, бути повними або використовувати частини тексту, які не спотворюють загальний зміст.

Важливо навчити учнів оцінювати інформацію на відповідність стандартам. Це включає, перш за все, ідентифікацію аканту, звідки отримано інформацію, відокремлення фактів від коментарів, оцінка факту по декільком коментарям з різних джерел, перевірка фактів на достовірність та точність, повноту подання.

Робота з інформацією потребує системного характеру. Починаючи з 5-го класу з учнями необхідно опрацьовувати незначні тексти з підручника, Інтернет-ресурсів, засобів масової інформації, звертати увагу на автора, контент розміщення, викладення фактів та наявність коментарів, пошук додаткових джерел щодо характеристики певного факту, вчити співставляти та аналізувати, формувати власну позицію, висловлювати та аргументувати її. Саме такий підхід у роботі з інформацією дозволяє учням навчитися аналізувати джерела, поступово збільшуючи обсяги, бути достатньо обізнаними, кіберзахищеними, вільно оперувати фактами, критично мислити.

Не втрачає значення і традиційне завдання медіаосвіти – запобігання вразливості людини до медіаманіпуляцій і медіанасильства, втечі від реальності, профілактика поширення медіазалежностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
3. Громадянська освіта. 3 Д Демократії: думаємо, дбаємо, діємо: методичний посібник до курсу громадянської освіти для 10-го класу закладів загальної середньої освіти. Світ інформації, мас-медіа та медіа грамотність: частина 5. – 2018. – 52 с.
4. Зима О. Узагальнення інформації щодо способів маніпулювання та захисту від маніпуляції. *Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіа грамотність: міжнародний досвід та українські перспективи»*. Київ, 2016. С. 28-35.
5. Коропатник М. Грамотність від «галактики Гутенберга» до «глобального села»: базові засади та виклики інформаційного суспільства, або об'єктивні підстави інтеграції недійної та інформаційної освіти. *Збірник статей Четвертої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіа грамотність: міжнародний досвід та українські перспективи»*. Київ, 2016. С. 8-17.

6. Тимченко О.В. Формування інформаційно-цифрової компетентності майбутніх фахівців освіти. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548

REFERENCES

1. The concept of "Nova Ukrainian school." URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. The concept of media marketing in Ukraine (new edition). URL: <https://ms.detector.media/mediaosvita/post/16501/2016-04-27-kontsepsiya-vprovadzhennya-mediaosviti-v-ukraini-nova-redaktsiya/>
3. Gromadyanska sanctuary. 3 D Democracy: thought, dbemo, dimo: methodical compilation to the course of large-scale education for the 10th class of mortgages in the middle of the world. Light information, mass media and media literacy: Part 5. - 2018. -- 52 p.
4. Winter. Zbirnik articles of the Fourth International Science-Methodical Conference "Practical Media Literacy: International and Ukrainian Prospects." Kyiv, 2016.S. 28-35.
5. Koropatnik M. Literacy of the "Gutenberg galaxy" to the "global village": the basic ambush and the wiki of informational suspension, but also the active integration of the informal sanctuary. 2016
6. Timchenko OV Form of informational and digital competence Maybach fahivtsiv sviti. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=5548

УДК 37.2.894

Ігор Коляда,
доктор історичних наук, професор,
історичного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова,
Сокур Богдан,
студент історичного факультету НПУ імені М. П. Драгоманова.
м. Київ, Україна

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ДОКУМЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ (на прикладі теми «Війна на Сході України у працях іноземних журналістів»)

У статті проаналізовано основні теоретико – дидактичні підходи, що склались у вітчизняній методичній науці по організації навчально-пізнавальної діяльності на уроках історії України при використанні практичного методу навчання, зокрема організації роботи з документальними джерелами. Авторами на прикладі конкретної теми розкрито форми, прийоми, засоби формування практичних компетентностей у здобувачів освітніх послуг у старшій школі при вивченні актуальної теми з новітньої історії України

Ключові слова: практичний метод, документальні джерела, медіаграмотність, практичні компетентності.

Ігор Коляда, Сокур Богдан. Методика использования документов при изучении истории Украины (на примере темы «война на востоке Украины в трудах иностранных журналистов»).

В статье проанализированы основные теоретико - дидактические подходы, которые сложились в отечественной методической науке по организации учебно-познавательной деятельности на уроках истории Украины при использовании практического метода обучения, в частности организации работы с документальными источниками. Авторами на примере конкретной темы раскрыты формы, приемы, средства формирования практических компетенций у соискателей образовательных услуг в старшей школе при изучении актуальной темы по новейшей истории Украины

Ключевые слова: практический метод, документальные источники, медиаграмотность, практические компетентности.

Igor Kolyada, Sokur Bogdan. Methods of using documents in the study of the history of Ukraine (on the example of the theme "war in the east of Ukraine in the works of foreign journalists").

The article analyzes the main theoretical and didactic approaches that have developed in the domestic methodological science on the organization of educational and cognitive activities in the lessons of the history of Ukraine using the practical teaching method, in particular, the organization of work with documentary sources. The authors on the example of a specific topic disclosed forms, techniques, means of forming practical competencies among applicants for educational services in high school while studying a relevant topic on the recent history of Ukraine

Key words: practical method, documentary sources, media literacy, practical competence.

Україна увійшла в ХХІ століття як держава, що переживає кардинальні трансформації в усіх галузях суспільного життя: в економічній, політичній, соціальній та культурній. Докорінно змінюються уявлення української спільноти щодо ролі кожного її члена у цих процесах. Актуалізується питання про формування особистості в нових історичних умовах буття. Шкільна освіта, яка є невід'ємною частиною суспільної організації, яка переживає добу перетворень та докорінного реформування у процесі становлення «Нової української школи», покликана відіграти провідні роль при вирішенні посталих модерних проблем. Крім того,